

# Ü-Ú-kuckó



Dudáljunk hangos tütűű-tütűű...-vel.

Mondogassuk előbb lassan, jól artikulálva, majd gyorsulva:

- tütütü-tatata-tütütü-tatata...
- pipepű-papüpó-pipepű-papüpó...
- terere-türürü-terere-türürü...
- hű-hó-há-hű-hó-há...

Ejtsük tisztán a következő szósorokat, majd mondjunk egy-egy szósort gyorsabban, nyelvgyötrőként ismételve:

- küncsücsü, küncsücsü (cinege hangja)
- tücsök, prücsök, ücsörög
- fürge, ürge, üreg, üveg
- gyűr, szűr, csűr, tűr

### Beugratók

Teljes komolysággal, mintha feladatot adnánk ki, mondjuk a gyerekeknek:

– Mondd azt, hogy: üveg!

Ők valószínűleg kimondják a szót:

– Üveg.

Mire az alábbi vicces rigmussal válaszolunk:

– Lekváros a füled.

Próbáljuk ki más ü betűs szavakkal is a beugratót. Pl.:

– Mondd azt, hogy: üreg!

– Üreg.

– Nem vagy te még öreg.

– Mondd azt, hogy: ügyes!

- Ügyes.
- Kellene egy füles?
  
- Mondd azt, hogy: ügyetlen!
- Ügyetlen.
- Nem te vagy az egyetlen.

### Csücsülők

Bizonyítsuk be, hogy nem is vagyunk ügyetlenek!

Kézfogással álljanak körbe a gyerekek, és induljanak el egyik irányba a jól ismert csücsülő-mondókával! A „csücs”-re guggoljanak le! Majd felállva induljanak el hasonlóan a másik irányba, és a mondóka végén szintén guggoljanak le!

Sétálunk, sétálunk,	□   □	tá-ti-ti tá-ti-ti
egy kis dombra lecsücsülünk,	□□ □□	ti-ti-ti-ti ti-ti-ti-ti
csücs.		tá

Hasonló mozgással, énekelve játszhatjuk a *Dombon törik a diót* című körjátékot. A gyerekek kézfogással körbe járva énekelnek, és amikor a „vissza” szóhoz érnek, ellentétes irányban kezdenek járni. A dal végén, a „csücs”-re leguggolnak.

Dombon törik a diót, a diót,	□□ □   □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá ti-ti-tá
és aztán a mogyorót,	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá
rajta, vissza,		tá-tá tá-tá
tessék kérem megbecsülni,	□□ □□	ti-ti-ti-ti ti-ti-ti-ti
és a földre lecsücsülni, csücs!	□□ □□	ti-ti-ti-ti ti-ti-ti-ti tá

A dal kottával együtt elérhető a Csemadok weboldalán.



Kattints ide!

## Cini-cini muzsika

**Eszközigény: Előre elkészített dobozlant, műanyag dobozok, befőttes gumik**

A pedagógus készítsen el előre egy dobozlantot műanyag doboz (pl. vajjas, túrós doboz vagy kisebb hűtődoboz) és két különböző vastagságú befőttesgumi segítségével! A gumikat húzza a dobozra, egymástól néhány cm távolságra, és már kész is a dobozlant. A gumit felcsippentve elengedve próbálgassa, melyik gumi milyen hangot ad! Ha sikerül egy karakteres magas és mély hangpárt találni, meg is van a hangszer.

Előbb mutassa be a két pengő hangot a gyerekeknek (amihez nagy csend kell)! Majd a hangok pengetésével kísérve (negyed értékenként pendítve) mondja el ütemesen (lehet éneklő hangon) a *Cini-cini muzsika* kezdetű mondókát!

A bemutatás után a gyerekek is csatlakozzanak, egyenletesen (negyed értékenként) jobbra-balra dülöngélve! Aki ismeri vagy megjegyezte a mondókát, a szöveget is mondja:

Cini-cini muzsika,	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá
táncol a kis Zsuzsika.	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá
Jobbra dül, balra dül,	□   □	ti-ti-tá ti-ti-tá
tücsök koma hegedül.	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá

Készítsenek a gyerekek is dobozlantot, próbálgassák a gumikat, melyik milyen hangot ad, melyik hangpár szól együtt a legszebben. Majd kis csoportokban alkossanak tücsökkórust és -zenekart, és adják elő a mondókát dobozlant-kísérettel! Ez ugyan nem hegedű, de ha egy ceruzát húzogatunk a húrokon, még a hegedülést is kipróbálhatjuk. Hasonlóan képződik a hang a hegedű húrjain, csak sokkal szebben és tisztábban.

(Dobozlant készítését az *Ny-kuckó Nyekerő – hangszerkészítés* című feladatánál is javasoltuk.)

## Tücsökzene

**Eszközigény: Számítógép, digitális tábla**

Ki hallott már tücsökzenét? Milyen volt? – Meséljenek róla a gyerekek!

Hallgassuk meg egy tücsök ciripelését a *Tücsökzene* című tankocka videójáról! Figyeljük meg, hogyan adja ki a hangot! Hallgassuk meg ugyanezt a hangot lassítva is! Mihez hasonlít?



Kattints ide!

Nem véletlenül használjuk azt a kifejezést, hogy tücsökzene. Hiszen a tücsökhang olyan, mintha hangszer szólna.

Megfigyeltétek, hogy mivel adja ki ezt a hangot a tücsök? – A szárnyaival: két szárnyát egymáshoz dörzsöli, ami rezgésbe jön. A hegedű, lant húrja is rezeg, így adja ki a hangot.

De miért ciripel, miért zenél a tücsök? Akár hiszitek, akár nem, szerelemből. Ciripelésükkel a fiú (hím) tücsök a lányokat (nőstényeket) hívják. Ha megjelenik a szívük választottja, énekük lágyabb hangra vált.

## Tücsök és hangya

Ismeritek a tücsök és a hangya meséjét? A mesében a tücsök úgy jelenik meg, mint egy naplopó, aki egész nyáron nem csinál mást, mint hegedül. A hangya viszont egész nyáron dolgozik, gyűjti az élelmet és elraktározza télire. Mikor aztán a tücsök télen éhesen ennivalót kér tőle, nem ad neki. Hiába könyörög.

Mit gondoltok a mesebeli tücsökről és hangyáról?

Markó Béla *Tücsöknóta* című versében a tücsök beszél. Mit mond magáról? – Olvassuk fel a verset, majd beszélgessünk:

Mit csinál a tücsök egész nap? (ül, hever, hegedül)

Mit csinál a hangya? (fürge → futkos) Miért irigykedik a tücsökre?

Mi lenne, ha megfordulna a dolog: a tücsök irigykedne, a hangya hegedülne?

Mi a véleményetek a tücsök és a hangya munkájáról és viselkedéséről? – Hallgassuk meg a gyerekek véleményét, majd árnyaljuk, ha szükséges:

Aki ért a hegedűhöz és szépen játszik rajta, az nem naplopó, hanem zenész.

Aki szorgalmasan dolgozik, mint a hangya, a munkában kifárad. Neki is kell a pihenés, kikapcsolódás. És ennek egyik legjobb módja, ha zenét hallgat. A zene a hangyának is örömet okoz, ha nem irigykedve hallgatja.

## Tücsökhangon

### Eszközigeány: Számítógép, digitális tábla

Hallgassunk meg Lajkó Félix hegedűművész *A madárnak* című dalából egy részletet a *Tücsökzene* című tankockáról! Tényleg olyan, mintha egy tücsök játszana.



Kattints ide!

A gyerekek olvassák el magukban a *Tücsöknótát*, és készüljenek fel a hangos olvasására! Majd néhány vállalkozó olvassa fel „tücsökhangon” a verset!

Alkossunk szóló-kórus párbeszédet a szövegből. A 2., 4. sorok és az utolsó sor ismétléseit a hangyakórus mondja, a többi szólóban a tücsökszólista:

*Tücsök:*

*Hangyakórus:*

Én vagyok

a tücsök,

egész nap

csak ülök,

s ha kedvem tartja,

hegedülök.

a tücsök, a tücsök,

csak ülök, csak ülök,

Leheverek

a fűbe,

irigyel a hangya,

a fürge,

de jaj lenne nektek,

ha én irigykednék,

és ő he-he-

a fűbe, a fűbe,

a fürge, a fürge,

hegedülne.

## Képböngésző

### Eszközigény: Számítógép, digitális tábla

Nézzük meg a nyitó oldalpár (126–127. o.) képét:

Ki a főszereplő? (tücsök) Mit csinál? (ül, hegedül) Hol üldögél? (fűben, földön, réten)

Mik vannak a föld körül? – égitestek, Hold, bolygók, Nap, csillagok

Azt a helyet, ahol az égitestek vannak, hogy nevezzük? – űr, világűr

Miért kerek a föld a képen? – A Föld is egy gömb alakú bolygó a világűrben, ami a Nap körül kering. A Nap egy csillag, körülötte keringenek a bolygók, pl. a Föld, a Vénusz vagy a Jupiter.

Nézzük meg a *Képek a világűrből* című tankocka képeit, és párosítsuk őket az égitest, csillagrendszer nevével! A képek kattintással nagyíthatók. A Tejút képén jobb oldalon látható nagyon fényes „csillag” valójában nem csillag, hanem a Jupiter bolygó.



## Versűrutazás

### Eszközigény: Rajzlapok, rajzeszközök

A következő versekben űrutakat teszünk. Figyeljétek meg, hová vezet minket a vers a világűrben? Mit talál ott?

A gyerekek választhatnak a két vers között: Olvassák el némán Varró Dániel *Űregér* vagy Rákos Sándor *Űzi* című versét. Gondolkodjanak a fenti kérdéseken, és készüljenek fel a vers hangos felolvasására is!

Egy önként vállalkozó olvassa fel Varró Dániel *Űregér* című versét, majd beszéljük meg:

Hol él az űregér? Mit csinál ott? Hogy kerül oda a sajt? Mi lehet a Tejút sajtja?

Milyen kalandja lehet az űregérnek a Tejúton?

Egy önként vállalkozó olvassa fel Rákos Sándor *Űzi* című versét is, majd beszéljük meg:

Mi mit űz a verssorok szerint?

szél → felleget

tűz → füst

Hold → árnyék

Nap → éjszaka

Hol úzi a Nap az éjszakát? – A Földön, de a többi bolygón, sőt a Holdon is. A Földön él az ember és sok más élőlény, akiknek az életét a nappalok és éjszakák váltakozása határozza meg. Az emberek általában éjszaka alszanak, pihennek. Nappal pedig éberek, és dolgoznak, tevékenykednek (a gyerekek játszanak, tanulnak).

Készítsenek a gyerekek rajzot vagy kollázsképet Űregér kalandjairól vagy az éjszakát úzó Napról! Az elkészült képeket mutassák be egymásnak, mesélhetnek is a róluk!

## Ünnepnapok

Nézzük meg újra a nyitó oldalpár (126–127. o.) képét: Melyik égitest lehet a Nap? Miért?

Mi van benne? Mi a vers címe?

Olvassa fel egy vállalkozó gyerek **Kányádi Sándor** *Ünnep van, ünnep van...* című versének közölt részletét!

Milyen ünnepeink vannak? Melyik közülük a nagy ünnep?

Kinek melyik ünnep a legkedvesebb, legfontosabb?

Hogyan szoktuk megünnepelni ezeket az ünnepeket? Mit jelent a terített asztal az ünnepen?

Beszéljünk arról, hogy a legnagyobb ünnepeinket – karácsony, húsvét, pünkösd, új kenyér ünnepe – a Nap és a Föld, illetve a Hold mozgása határozza meg! Nem véletlenül esik a karácsony a tél elejére, a pünkösd pedig a tavasz végére. A Biblia legelső története, a Föld és az égitestek teremtése is arról beszél, hogy az égitestek lesznek meghatározó jelei az ünnepeknek, a napoknak és esztendőknak (*1Mózes 1,14*).

A Biblia korában a Hold és a Nap mozgása alapján számították ki, mikor melyik hónapban vagyunk, mikor telik el egy év. Azóta a naptárunk sokkal pontosabb, és a Nap égbolton való mozgását veszi figyelembe.



### Ezüstország

**Eszközигény: Rajzlapok, színes- vagy ezüstsínű papírok, alufólia, ragasztók**

Hunyják be a gyerekek a szemüket, és olvassuk fel lassan, tagoltan Zalán Tibor *Ezüst üst* című versét! Milyen képeket látnak közben?

A szemüket kinyitva, számoljanak be róla, milyen képeket láttak – majd folytassuk kérdésekkel:

Mi az az üst? Mire használják? – nagyméretű fémedény, pl. lekvárfőzésre használják

A versbéli üst miből készült, és mi fő benne? Mi van még ezüstből?

Képzeljünk el egy ezüst tájat, ahol minden színezüst (tisztá ezüst)! Már meg is érkezünk a mesébe. Ki lakik itt? Mit csinál? Mi történik ebben az Ezüstorországban? – Alkossunk együtt egy mesét!

A mesékben gyakran találkozunk ezüsttel, van ezüsterdő, ezüstfa, ezüstvár, ezüsthíd, ezüstruha, ezüstszőrű paripa.

Alkossanak a gyerekek kollázsképet Ezüstorógról, ahol színes papírok mellett vagy helyett ezüstsínű papírt, alufóliát használnak! A képek készülhetnek csoportmunkában.

Végül beszélgethetünk arról, hogy az ezüst a Hold fényéhez hasonlít, és amikor a Holdnak erős fénye van, szinte beezüstözi – fehér fénnel borítja – a tájat. A holdfényes táj pedig tényleg meseszerű. Ki látott már ilyet?

### A királykisasszony szülinapi ruhája

Sára a szülinapi bulijára készül. Mit gondoltok, mibe öltözik? Hogyan öltözködik ilyen ünnepre egy királykisasszony? – Hallgassuk meg a gyerekek gondolatait, majd olvassuk fel Miklya Luzsányi Mónika *Szülinap a fűben* című történetét, eddig a mondatig: „Egy királykisasszony nem hempereg a fűben!”

Kérdezzük meg a gyerekektől, egyetértenek-e Sárával! Vagy inkább Lócial? A véleményüket indokolják meg! Ha ütköznek a vélemények, nem baj, vitát is megengedhetünk.

Lássuk a királykisasszonyt, olvassuk tovább a történetet, egészen a végéig! Majd beszélgessünk: Kinek lett igaza? Meddig tartotta magát Sára a királykisasszonyi elképzeléséhez? Mikor feledkezett meg róla, és miért?

Ti vajon mit tettek volna az ő helyében?

### A tökéletes kölyök buliruha

**Eszközигény: Rajzlapok, rajzeszközök vagy színes papírok, textilek, ragasztók, ollók**

Milyen a tökéletes kölyök buliruha? Ami szép és elegáns, mégis játékra alkalmas, mindent kibír. Tervezzenek a gyerekek ruhamodelleket egy szülinapi bulira! Lehet rajzolni, de készülhet papír- vagy textilkollázs is. A ruhákat be lehet mutatni a terven használat közben is, így jobban látszik, mit bírnak, mire valók. Egy modellről több fáziskép is készülhet.

Végül tartsunk ruhabemutatót, nézzék meg a gyerekek egymás terveit! Ki melyiket venné fel legszívesebben? Akár szavazni is lehet.

### Házi kedvenc, táltos kutya

**Eszközигény: Rajzlapok, rajzeszközök**

Nézzük meg a 129. oldal képét! A történet és a kép alapján milyennek ismertük meg ezt a kiskutyát? Mutassák be a gyerekek néhány mondattal!

Milyen nevet adnának neki a tulajdonságai alapján? Milyen kutya válhat belőle később, amikor nagyobb lesz?

Képzeljék el a gyerekek, hogy a királykisasszony egy valódi táltos kutyát kapott! Mik lehetnek a táltos kutya különleges képességei? – Alkossunk vele és Sára királykisasszony meg Lóci lovag szerepeltetésével egy mesét!

Kinek van otthon valamilyen kisállata? Mi a neve? Mik a tulajdonságai? Meséljenek róla a gyerekek!

Majd készítsenek egy rajzot, ami bemutatja az állatot! Leírhatják a nevét, és néhány mondattal írásban is bemutathatják a kedvencüket.